

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean päätöslauselma aiheesta ”Eurooppalainen kansalaisyhteiskunta yhteistyössä kestävä tulevaisuutemme puolesta Euroopan talous- ja sosiaalikomitean panos Porton sosiaalialan huippukokoukseen”

(2021/C 286/02)

Esittelijät: **Stefano MALLIA** (ryhmä I)

Oliver RÖPKE (ryhmä II)

Séamus BOLAND (ryhmä III)

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27. ja 28. huhtikuuta 2021 pitämässään täysistunnossa (huhtikuun 28. päivän kokouksessa) seuraavan päätöslauselman äänin 225 puolesta ja 1 vastaan 6:n pidättyessä äänestämästä.

Sosiaalialan huippukokous Portossa 7. toukokuuta 2021 tarjoaa EU:lle ainutlaatuisen tilaisuuden asettaa ihmiset suoraan Eurooppa-hankkeen keskiöön. Se tarjoaa tilaisuuden osoittaa, että EU ja jäsenvaltiot toimivat yhdessä kansalaistensa kanssa näiden hyvinvoinnin lisäämiseksi niin, ettei ketään unohdeta. Se on huipentuma vuoteen 2030 ja sen jälkeiselle ajalle asetetuille unionin tavoitteille, joilla tähdätään kestäväpohjaisiin, innovatiivisiin, kilpailukykyisiin ja yhtenäisiin yhteiskuntiin, niin että unioni voi vastata vihreän siirtymän ja digitalisaation haasteisiin sekä kääntää ne hyödykseen. Huippukokouksen olisi myös autettava talouttamme ja yhteiskuntaamme kestävyuden saavuttamisessa painottaen yhdenvertaisesti taloudellista, sosiaalista ja ympäristöön liittyvää ulottuvuutta.

Covid-19-pandemian vuoksi tarvitaan yhä kiireellisemmin toimintamallia, jossa yhteiskuntiemme ja talouksiemme sosiaaliset ja taloudelliset näkökohdat ovat samalla viivalla. Pandemian on koettu vaikuttaneen ennen kaikkea ihmisiin, ja kun sosioekonominen jälleenrakentaminen nyt käynnistyy hitaasti Euroopassa ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari pannaan täytöntöön, pääpainon on edelleen oltava ihmisissä ja yhteisöissä. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan toimintasuunnitelman ajoitus on näin ollen erinomainen.

Porton julistuksessa olisi sitoutettava kaikki institutionaaliset, taloudelliset ja yhteiskunnalliset toimijat toimintasuunnitelman täytöntöönpanoon kansalais- ja työmarkkinavuoropuhelun pohjalta. Huippukokous on Euroopalle ratkaiseva hetki ottaa seuraavat askeleet kohti elinvoimaista ja kestävä unionia.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) kehottaa jäsenvaltioita ja EU:n toimielimiä ryhtymään seuraaviin toimenpiteisiin:

1. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevasta toimintasuunnitelmasta on tultava tehokas väline, jonka avulla kaikki toimijat voivat tehdä kumppaneina yhteistyötä rakennettaessa tasa-arvoisempia, kestävämpiä, osallistavampia ja selviytymiskykyisempiä eurooppalaisia yhteiskuntia. Kaikki ETSK:ssa edustettuina olevat kansalaisyhteiskunnan eri ulottuvuudet vaikuttavat ratkaisevasti prosessin onnistumiseen. Eurooppalaisen kansalaisyhteiskunnan aktiivisen osallistumisen kautta kaikkien kansalaisten, myös vammaisten henkilöiden, etnisten ja vähemmistöryhmien ja kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ja syrjäytyneimpien ihmisten, on kyettävä tuntemaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskeva visio omakseen ja löytämään siitä toivoa sekä osallistumaan sen tulevaan täytöntöönpanoon. Erityistä tunnustusta ja tukea olisi annettava yhteisötaloudelle, jolla on keskeinen rooli vastattaessa täyttämättömiin sosiaalisiin tarpeisiin, lievennettäessä köyhyyttä ja vähennettäessä eriarvoisuutta.

2. Eurooppalaisista yhteiskunnista voidaan rakentaa tasa-arvoisempia, kestävämpiä, osallistavampia ja selviytymiskykyisempiä vain osallistamalla vakuuttavalla tavalla kansalaisyhteiskunta ja käymällä tehokasta vuoropuhelua työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. On ensiarvoisen tärkeää mitata kansalaisyhteiskunnan vaikutusta ja raportoida siitä, lisätä tietoisuutta sen myönteisestä panoksesta sekä luoda suotuinen oikeudellinen ympäristö ja politiikkayhdistelmä.

3. Sopeutumiskykyisten, osallistavien, tasa-arvoisten ja kestävien yhteiskuntien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät alhaalta ylöspäin suuntautuvia aloitteita, joissa hyvinvointia ja kehitystä varten otetaan käyttöön BKT:n lisäksi uusia määritelmiä ja investoidaan sosiaaliseen innovointiin kansalaisten mielipiteitä ja oikeuksia kunnioittaen. Lisäksi on erittäin tärkeää, ettei covid-19-pandemian aikana käyttöön otettuja oikeuksiin kohdistuvia rajoituksia enää jatketa pandemian jälkeen.

4. Euroopan on jatkettava samaan tapaan kuin pandemian aikana yhtenäisellä ja solidaarisella linjalla, jota tukee kansalais- ja työmarkkinavuoropuhelun kulttuuri. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarilla edistetään sosiaalista markkinataloutta vahvistamalla Euroopan sosiaalista mallia ja sopeuttamalla sitä tulevaisuuden mukanaan tuomiin muutoksiin. Sosiaalisen palautumiskyvyn ja kestävyuden vahvistamiseksi Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevalla toimintasuunnitelmalla on varmistettava laajalle ulottuva hyvinvointi ja osallistavat työmarkkinat, joilla syrjintä on kielletty ja joilla työpaikat ovat pysyviä ja työ hyväpalkkaista.

5. Instituutioiden ja työmarkkinaosapuolten on pandemian jälkeen löydettävä työmarkkinavuoropuhelun avulla ratkaisuja, joilla parannetaan talouksiemme sosiaalista palautumiskykyä muutokselle avoimen uuden ajattelutavan kautta. Samalla on edistettävä suojelun vähimmäisvaatimuksia ja yhtäläisiä mahdollisuuksia painottaen erityisesti palkkojen riittävyttä, sukupuoleen perustuvan syrjinnän torjuntaa, nuorten työntekijöiden tukemista sekä epävarmoissa työsuhteissa olevien työntekijöiden ja muuttajien suojelua.
6. Yksi Euroopan suurimmista taloudellisista ja sosiaalisista haasteista on talouskasvun, työpaikkojen luomisen ja (muun muassa ikääntyneiden ja nuorten, naisten, vaikeasti työllistyvien ja työvoiman ulkopuolella olevien) työelämään osallistumisen edistäminen, työttömyyden, erityisesti nuorisotyöttömyyden, alentaminen sekä naisten aseman vahvistaminen työmarkkinoilla. Jotta tässä kaikessa onnistutaan, on tärkeää varmistaa kilpailukykyinen investointiperusta.
7. Kilpailukyky sekä tietoihin ja taitoihin perustuva tuottavuuden kasvu ovat varmoja keinoja eurooppalaisten yhteiskuntien hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Talouskasvu ja hyvin toimivat sisämarkkinat ovat keskeisiä tekijöitä EU:n sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisessa. Meidän on lujitettava Euroopan sosiaalisen markkinatalousjärjestelmän vahvuuksia ja korjattava sen heikkouksia ja näin mukautettava sitä kohtaamaan tulevat haasteet.
8. Kaikkien taloutemme ja yhteiskuntamme keskeisten osien on oltava valmiita hyödyntämään digitalisaation ja vihreään talouteen siirtymisen tarjoamia mahdollisuuksia. Edellytyksenä on halu ja kyky rakenteellisiin muutoksiin, olipa kyse sitten työmarkkinoista, sosiaaliturvasta, koulutuksesta tai verotuksesta. Tämä vaatii jäsenvaltioilta todellista sitoutumista uudistuksiin, joita koordinoidaan ja helpotetaan EU:n tason kehyksillä ja toimilla, kuten talouspolitiikan EU-ohjausjaksolla. Tämä on ratkaisevan tärkeää, jotta yrityksiä kannustetaan investoimaan Eurooppaan.
9. Väestön ikääntyessä ja työvoiman vähetessä ikäihmiset tulevat enenevässä määrin olemaan taloudellisesti riippuvaisia, jollemme onnistu lisäämään työvoimaa osallistavammilla työmarkkinoilla, muun muassa aktivoimalla ryhmät, jotka ovat tällä hetkellä työmarkkinoiden ulkopuolella tai aliedustettuina työmarkkinoilla. On ryhdyttävä toimiin, jotta voidaan vastata jäsenvaltioiden sosiaaliturva- ja terveydenhuoltojärjestelmien haasteisiin. Väestörakenteen muutos merkitsee myös sitä, että tarvitsemme mukautuvia ja joustavia kansallisia koulutusjärjestelmiä, työmarkkinoita ja sosiaaliturvajärjestelmiä. Nämä haasteet eivät ole välttämättä ongelmia vaan tarjoavat pikemminkin mahdollisuuksia, jotka voivat tuottaa myönteisiä tuloksia.
10. Toimintasuunnitelman olisi oltava konkreettinen ja käytännönläheinen ja siihen sisältyvien toimenpiteiden tulisi olla mitattavissa. Lisäksi tarvitaan asiaankuuluvien sidosryhmien yhteisesti sopimia seurantakehyksiä sosiaalisine, ekologisine ja taloudellisine kriteereineen. ETSK suhtautuu myönteisesti Euroopan komission ehdottamiin yleistavoitteisiin ja kehottaa jäsenvaltioita asettamaan omat kunnianhimoiset tavoitteensa, jotta kaikki jäsenvaltiot edistäisivät tosiasiallisesti EU:n tavoitteiden saavuttamista.
11. Euroopan siirtyessä kriisitoiminnasta elpymiseen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelulla sekä työntekijöille tiedottamisella ja heidän kuulemisellaan ja osallistamisellaan asianmukaisten kanavien kautta on tärkeä merkitys muovattaessa talouden siirtymää ja edistettäessä innovointia työpaikoilla erityisesti käynnissä olevaa vihreää siirtymää ja digitalisointia sekä työelämän muutoksia silmällä pitäen.
12. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa ei oteta riittävästi huomioon covid-19-kriisin keskipitkän ja pitkän aikavälin vaikutuksia eurooppalaisiin terveydenhuoltojärjestelmiin. Pandemia on osoittanut selvästi, että terveys voi vaikuttaa suoraan taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen vakauteen myös EU:ssa. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria täytäntöön pantaessa jäsenvaltioiden on parannettava julkisia terveydenhuoltopalveluja ja terveydenhuoltoinfrastruktuuria mittavien ja kestävin investoinnein sekä tehostettava jäsenvaltioiden sisäistä ja niiden välistä koordinoitua kansanterveyden alalla.
13. Kaikki sidosryhmät odottavat huippukokoukselta vahvaa sitoutumista sellaisen Euroopan sosiaalisen mallin säilyttämiseen ja kehittämiseen, joka perustuu oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoiseen yhdistelmään. Vetoamme jäsenvaltioihin ja EU:n toimielimiin, että ne osoittaisivat kunnianhimoa ja päättäväisyyttä.

Bryssel 28. huhtikuuta 2021.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Christa SCHWENG